

בס"ד

קונטרס

מנהיגי הכולל

פרקי מבוא והדרכה
להנהגת וניהול
כולל אברכים

אלול תשע"א

קונטרס זה הינו טיוטת תקציר פרקים חלקית מתוך ספר יסוד, אשר יכלול בתוכו מאמרים, דעות, תכנים ועמדות לקביעת הקוד האתי והמוסרי של הנהגת הכולל.

בספר המעותד לצאת לאור עולם, תובא משנה סדורה וברורה, במגוון רחב של נושאים וענינים העומדים בסדר יומו של כולל.

בין הנושאים שידונו מעל דפי הספר:

מי ראוי לעמוד בראשות כולל, המילגה הראויה לאברך, כולל למצוינים, החומר הנלמד בכולל, מילגת חגים, חישוב המילגה, חופשת מחלה, כולל יום ששי, מי זכאי להתקבל לכולל, בחינות הסמכה לרבנות, מה הם הפרמטרים להוצאת אברך, לימוד בחנוכה ובתעניות, לימוד יחידי או בחברותא, שיעון נוכחות, מועדי המבחנים.

המחסור בספר שיעסוק בנושאים אלו, עולה מהשטח זמן רב, ועד עתה לא נמצא מעל במת הספר התורני אנציקלופדיה למכלול מאמרים בנ"ד. הספר הינו צורך השעה והזמן, אשר יהיה כחלוץ לפני המחנה בהנחת העמדות והדעות. מוגשים עלי ספר בכתובה יצירתית חדה ומבריקה, לביקורת קוראיו ולומדיו.

רעיונות, דעות, תגובות, הארות והערות

תתקבלנה בשמחה רבה אצל המו"ל

א. חילקו

בדוא"ל: chilko300@gmail.com

אין הזכויות שמורות

הנושאים הנדונים בחוברת זו:

- 1 מבנה הכולל
- 3 מילגת הכולל ומטרתה
- 5 מבחנים
- 8 סיכומים
- 8 מסירת חבורות
- 9 שיעורים
- 9 לימוד בחופשות
- 10 גזירות ותקנות
- 11 היכן להקים כולל
- 12 שעות הכולל
- 13 פלאפון
- 13 שימוש במחשב
- 14 תענית דיבור
- 14 בנין הכולל
- 15 קבלת אברך
- 16 שמירת סדרים

מבנה הכולל

כמו בכל מעשה ובניה כל שהיא, אשר צריך להגדיר בה את היעדים והמטרה, שעי"ז יודע להיכן לפנות ולנטות, והיאך לקבל החלטות, דאילולי היעדים הברורים, התכנון עלול לפנות כמטוטלת לכל צד וכוון. רק יעד ברור ונחרץ יכול להבטיח הליכה בתלם בעקביות, וללא סטייה מהמטרה. וכמו"כ הכרעה קלה בכל שאלה ונושא. וזאת ע"פ הבדיקה, האם אני תואם למטרה, לתכנית היעד.

אשר על כן, קודם לכל צריך להגדיר בבירור מהי המטרה של פתיחת הכולל.

"כולל" מטרתו לאפשר לבני עליה אשר רוצים לקיים את מצות "ודברת במ - והגית בו יום ולילה", היינו מצות תלמוד תורה, אלא שהדבר טעון בעזרה מצד הכולל וזאת מכמה סיבות.

א. המטרה היא לעזור לאברך כלכלית. אחרת יצטרך האברך לבטל מזמנו בכדי לעסוק ולעבוד ולהביא פרנסה לביתו.

[אבל אם זו המטרה, א"כ מדוע הבדיקה לכניסה לכולל היא אינה לפי מבחני הכנסה, היינו אברך שיש בידו כבר סיפק לפרנסתו, לא יתקבל לכולל. וי"ל גם אברך שיש בידו להתפרנס כל חודש ממקורותיו שלו, (עבודת מחשב, האדרת ספרים, לימוד ילדים, ועוד) יש לנטות בביהכ"ס, מסירת שיעורים, עבודת מחשב, האדרת ספרים, לימוד ילדים, ועוד) יש לנטות ולומר שאם הוא לא יקבל כל חודש מילגה ממקום לימודיו, הוא ירגיש מחסור, בטל, כמי שאינו דואג לעצמו, הוא לא יאמין לעצמו שהוא יוכל להתפרנס, ולכך הוא יחזר אחר עיסוקים (מכניסי ממון) כדי להרגיש טוב עם עצמו, שהנה הוא טורח לפרנסה, ועי"ז הוא מבין היאך הוא מסתדר כלכלית] אך אם זו הסיבה, א"כ היה צריך כל ראש כולל לחלק מילגה לאברכיו, והם ילמדו במקום שליבם חפץ, ומדוע איפוא עליהם לנדוד מבית מושבם לבהמ"ד הנמצא בריחוק מקום, (וראה להלן במיקום פתיחת כולל) ואכן ביסוד כולל חזו"א, מובא דמרון ז"ל היה תומך בעמלי תורה מבלי להצריכם ללמוד במקום מסוים, אלא שברבות הימים ביקשם להתכנס במקו"א, וזאת בתואנה שהתורמים רוצים לראות את הלומדים / פרי עמלם.

אך גם ללא בקשת התורמים, ישנו צורך עז בגיבוש האברכים למקו"א, וזאת די ש לכולל סיבות נוספות, והרי הם:

ב. ישנם הרבה "חפצים ללמוד", הטעונים מסגרת לימודים, ז"א דלולי מסגרת מחיבת הכוללת ציון מקומות הנצרכים ללימוד, הספק לימודים, מבחנים, לימודים ילך בעצלתים,

והם מעצמם אינם יכולים ליזום, לארגן ולסדר להם סדר לימודים שיתבע ויצריך אותם ללמוד כסדר ובשעות קבועות. א"כ חסד הוא איפוא להם "הכולל", שבעבור תוכנית לימודיו המסודרת והמאורגנת, הם נאלצים להירתם ולהיצמד למסגרת הלימודים.

ג. המציאות מוכיחה ד"הבעל דבר", נותן לאדם עבודות וסידורים רבים, (וכגון קניות מצרכי מזון לו ולב"ב, קניית חפצים לביתו, בירור (מחירים) מצרכים, הליכה לבנק, תשלומים, רישומים, עזרה בבית, מנוחה, ועוד ככל שיותר הזמן) ואם לא יקבע האדם את ברור ללימוד, לא יגמרו סידוריו ועניניו, אך ברגע שיש לפניו מסגרת לימוד בזמנים מסודרים - נגמרים עיסוקיו, נמצאת למד דעיסוקיו וסידוריו זמנם - מתרחב ומתקצר לפי הזמן שהוא מותיר לעצמו, דאם זמן לימודיו גדול - עיסוקיו יצטמצמו לזמן קצר, אך אם זמן לימודיו קצר, יתרחבו עיסוקיו לזמן ארוך. עולה איפוא, שהמסגרת הלימודית היא גורמת לאדם להצר את זמן עיסוקיו למינימום, דבר שלולי הכולל, אין ספק שהיו מתארכים. [והחוש יעיד על כך ולדוג', כולל יום ששי שמשנה את שעות לימודיו מקיץ לחורף, (היינו שבקיץ מתחילים יותר מאוחר), אלו המאחרים לכולל, ה"ה יאחרו לא רק בחורף, אלא אף בקיץ, וא"ת והלא יש להם שעה נוספת פנויה עד להתחלת הלימוד ומדוע איפוא לא הסתדרו עד עתה, אלא כדאמרנו, דלעולם יש לאדם עיסוקים, ודוגמ' ההכנות בערב שבת, דאותם שעובדים עד הדקה האחרונה בחורף, גם בקיץ שיש להם עוד כמה שעות נוספות עובדים עד הדקה האחרונה ב-5 א"כ לימדך השבת, שאותן הכנות הנעשות ב- 8 שעות (לדוג') בקיץ יכולות שתיעשה ב-5 שעות בחורף] והטעם להנהגה זו היא, דהאדם מורה לעצמו היתרים, וטעמים לחיוניות עיסוקיו, ורק דבר א' יכול להגבילם ולהפסיקם, "זמן לימודים קבוע", ויש שיזכו לעשות לעצמם זמן לימודים ברור, והם יודעים לעצור כשמגיע זמן זה, אך ישנם שעדין לא זכו, והם נזקקים שמישהו חיצוני / אחר יחליט בעבורם, ויקבע להם חוק ולא יעבור "זמן", ועי"ז גם מליבם סר החפץ לעסוק בצרכיהם.

נמצאת למד דמטרת הכולל שלושה, א. תמיכה כספית בחפצים ללמוד. ע"מ שיהיו פנוים מלהתעסק בעבודה להכנסה, ז"א לאפשר להם להימנע מלעבוד ולהתעסק בלימוד. ב. בניית מסגרת לימודים מחייבת, בכדי לאלצם ללמוד בהתמדה ובצורה אחראית ורצינית. ג. שעות לימוד המחייבות את הלומד למסגר את עצמו בשעות אלו - לכולל, ולא לצרכים אחרים.

ואתה דע, דכולל עם מסגרת מסודרת (תכנית לימודים, שמירת סדרים, מבחנים / סיכומים, וכיוצ"ב) אף שהיא תובענית, היא לטובת האברך. דהמציאות מוכחת דבוגרי כוללים מסודרים, יוצאים עם מטען מספק, היינו כמות לימודים נאותה ומכובדת, ובנוסף הידיעה והתחושה, שהלומד ניצל את זמנו במשך לימודיו, ומכלל הן אתה למד, במקומות שלא

הקפידו על זמנים/ תכנים/ לימודים וכאלו, וכל בר נש, אחז לעצמו, כרצונו ותאותו, חלקם החלו למרוח את זמנם ולימודם, ללא חשק ואמביציה, וללא שום מטרה ואתגר, ולא זו שלא יצאו לסוף עם מטען לימודים, אלא ובעיקר תחושה (צודקת) של בזבז הזמן, והליכתו לאיבוד ובטלה, ואין לו השבה. ויש מאלו שרגשי אשם ממלאים את רגשותיהם, ותחושת יאוש והפסד עולים למולם כמו אישום עצמי נוקב, שאין לו תשובה והשבה.

מילגת הכולל ומטרתה

בדרך כלל נוטים לחשוב כי כולל הינו כלי עזר פיננסי ותו לא, אמת שישנם כוללים שכל מסגרתם זהו "כסף", וע"ז נסוב כל הבנין שלו, אך החכם יביט נכוחה, במטרה העקרית שלשמה נוסד ויוצר מסגרת זו, והינה לימוד תורה,

האמת תורה דרכה, ד"שנם מסגרות ואירגונים רבים שבתשלום מועט משיגים שעות לימוד רבות, במה דברים אמורים, ישנם תוכניות לימודיות, כגון - מפעל הש"ס, "דרשו", "מבחני הלכה" וכיוצ"ב, אשר שורשם אחד הוא, תכנית ברורה ומסודרת, הכוללת מראי מקומות, זמן מבחנים עקבי וידוע מראש, מבנה שאלות ברור, (היינו שהינך יודע בעת לימודך איזה סגנון שאלות - תישאל בענינים אלו) ופועל יוצא, ידע בנושא מסוים, בצורה ברורה, יתכן הדבר בהלכות/ גמ' / משניות וכיוצ"ב, ז"א שמוגש ללומד "עיסקת" לימודים משתלמת - אשר היא מדרבנת.

ואתה תחזה, כי מסגרות אלו תומכים בלומדיהם בסכומים זעומים מאוד (לעומת הכולל), למרות שהם דורשים זמן מכובד ללימוד- תוכניות אלו, ומדוע איפוא, נמשכים למסגרות אלו, הסיבה היא אחת, רצון עז להשתלם במקצועות התורה, בידעי כי אני כשלעצמי איני יכול לארגן ולסדר לעצמי מסגרת, ולכך אני רוצה מכוון / מדרך, שהוא ינווט את דרכי בעולם זה.

נוכחת א"כ, דבתכנית לימודים בריאה וטובה - אינך צריך לכפות את הלימודים על האברך, אלא הוא מעצמו, יחפוץ להשתלם במסגרת זו. אמת, ואמנם ישנם בעלי נטיה למרד טבעי בכל מסגרת שהיא, וכל אשר ילמדו ב"כולל", הינם יחפצו ללימודים שונים מאלו, אך אלו הם גם בעלי יכולת לימודים משלהם, ואינם זקוקים כמעט למורה דרך. כח המרד שבהם, מפעיל גם את מנוע הלימוד העצמי שלהם.

לב לבו של הכולל מוסט כיום אל חישוב ושיטת ההורדות במילגת האברך. וכל א' בנה במה לעצמו להתגדר בה על פי רחשי לבו, ויש שנוטים להקצין מפני טוב לבם, ויש המושפעים מכעסים שונים המוצאים את ביטוים לזה במילגת האברך.

איזו דרך ראוי שיבור לו האדם בסוגיה זו, שדיני ממונות ודיני נפשות תלויים בה.

בפתחה של סוגיה זו, יש להבהיר ולהקדים כמה דברים,

ראשית, מטרתו של בנין הכולל. (ראה בנידון זה לעיל). שנית, הפרדוקס הגדול הנמצא אצל ראש כולל הוא כך, מאידך המטרה היא להביא לאברך מילגה שלמה- מלאה, ללא כל צורך בהורדה וענישה, אך כשזה קורה בפועל אין כלי עזר להענשה, להמרצה. נוצרים איחורים, חיסורים, אין השפעה על כמות הלימודים, וסוג הלימוד, בתוך התווך הזה נמצא האברך, וכל א' נוקט לו בדרך (אם אפשר לקרות לו כך) כרצונו.

המצב חמור שבעתיים כשמשתמשים בנקיפות המצפון והפחד מהורדה, דבר הגורם פעם להוריד ופעם לא, דבר זה: א. לא מרתייע כי שמא הפעם לא יורידו לי, ב. כעס על הפעם שכן הורידו ובעיקר בלבול ומתח בין האברך לרה"כ.

לכן, צריכה שתהא מערכת מסודרת וברורה, ללא סטיה ממנה והאברך יעשה את שיקולו שלו אם הדבר והמצב רצויים לו אם לאו.

שנית, המושג והביטוי "הורדה", הינו כלי פסול לשימוש, ברגע שמשתמשים בלשון זה, צודק ככל שיהיה, האברך מרגיש שעושקים מפת לחמו, חומסים אותו, מפחיתים לו מהמגיע לו, לא משלמים לו את שהובטח = גוזלים אותו, לוקחים את שלו, וכן הוא הלשון "הורדה" = הפחתה.

לכן יכולים להשתמש במטבע לשון אחר, יעיל ומוצלח הרבה יותר, והוא "תוספת" ולדוג', ככולל שהמילגה שלו 2000 ₪, וישנה "הורדה", כל יום איחור 5 ₪ (ובחשבון 40 X 5 סדרים - בוקר וערב = 200 ₪). במקום זה, אפשר לתת יסוד 1800, ותוספת למעונין, כל יום שמירת סדרים 5 ₪. באת - קיבלת, לא באת - לא חפצת - לא קיבלת. [אין בדברים אלו עידוד לחשבון קטן על כל כניסה ויציאה, אלא דוג' בעלמא נקטינן].

ולכן הנראה כך. אם ישנו מצב (ונראה שדבר כזה ה"ה נדיר) שהאברכים מגיעים בזמן, ולא מחסרים (היינו, דאם חיסרו, זה ודאי מסיבה הכרחית ומוצדקת לכ"ע) וכמו"כ לומדים את החומר הנדרש - דבר המעיד על בגרות ורצינות הלומדים, א"כ בכגון דא, אין צורך כלל לנהל חישוב הורדות ותוספות - אלא תינתן המלגה במלואה בכל חודש, לטובת כל הצדדים. **אין** דברינו אמורים אלא במקום שהמציאות היא שהאברכים זקוקים לדרבן / ממריץ לעזור ולסיע להם כנגד ה"בעל דבר".

ולכן יש לחשבן את המילגה בצורה המעודדת לימוד, שמירת סדרים, מבחנים ועוד, - אך אין זה כלל וכלל ענישה או דבר הדומה לו.

יש לדעת, שכשם שיש רא"כ המפחדים וחוששים מהורדה לאברך - כך יש להם לחשוש מלינתן לו את שאינו מגיע לו, וזאת דהלא הכסף לכולל ניתרם ונידב ע"י ה"זבולונים" למיניהם, שרצונם ומאויים להיות שותפים בלימוד התורה של ה"יששכר" ואם הרא"כ שהוא בעצם הסרסור / מתווך אינו עושה נאמנה את פעולתו, ומשלם לאלו שאין תורתם אומנותם, ה"ה גוזל לתורמים, שהלא הם תרמו ללומדי תורה, ולא לפרנסת משפחות, ואתה דע, שכולל אין עיסקו במתן מילגות לאנשים נזקקים / משפחות ברוכות ילדים / חסרי אמצעים. כולל זה מקום ללימוד תורה. אסור לערב בין התחומים. תחום חסד יכונה בשם בית תמחוי / קופת גמ"ח / קרן עזרה, וכיוצ"ב. אין לו שיכות לכולל.

העירוב בין השניים יוצר מצב שגם לומדי התורה נפגעים מהמצב ומהאווירה בכלל, והן הנזקקים לא מגיעים לסיפוקם הנצרך.

ולכן, אם גיוס הכספים נעשה למטרת כולל, אל תנטה ממנו, ואל תפנה את המשאבים לאפיקים אחרים, חשובים ככל שיהיו, כל תחום במקומו.

אשר על כן, המצב שרא"כ מפחד וחושש להוריד כסף לאברך, מחשש גזל וכו', אינו אלא טעות - דהלא ברגע שמשלם למי שאין מגיע לו - ה"ה גוזל לתורמים. אלא, שלגזול מהתורם, זהו בלא ידיעתו ובלא יודעין, והדבר קל בעיניו. אך להוריד לאברך - הוא מפחד מפני האברך שיביט בו יום יום על עשיקת לחמו.

היוצא מכל הלין, דיש להכין תכנית ברורה שתנסה ככל המתאפשר ליתן מענה לכל הנצרך, ולהיות עקבי בדבר.

ולידע את האברך קודם קבלתו על תנאי המסגרת ושיטת החישוב, והנ"ל יעשה את חשבונו שלו, אם הוא מותאם ומתאים לזה, ואם קיבל על עצמו תנאים אלו, זכות הכולל באופן גמור להתנהל לפי הספר והפנקס - ללא שום חששות.

מבחנים

בכדי לקבוע אמות מידה לנושא זה, צריך לידע את מטרתו של הנהגת נוהל מבחן, תפקידו, כוונתו ותפוקתו.

למבחן כמה מטרות ותועלויות. ראשית, מבחן ה"ה דרבן וזרז ללימוד החומר טוב יותר, לסיכומו, ולחזרות עליו עד לזכירתו.

וכמו"כ בחזרות למבחן, מתבארים ומתלבנים ענינים רבים שלא בוארו כדי הצורך בלימוד הראשוני, החזרה למבחן, גורמת לסיכום החומר, וליצירת כללים מפרטי ההלכה, ואף סימנים לזכירת עיקרי החומר. יוצא איפוא, שתועלתו היא לצורך לימוד החומר.

שנית, המבחן הוא כלי אכיפה ללימוד החומר הנצרך, קרי, באמצעות המבחן, הלומדים מחוייבים ללמוד את חומר הלימודים ולידע אותו, ז"א הוא מאלץ ללימוד טוב, ידיעה ושליטה בחומר הנלמד. הוא לא מאפשר לאבד את הזמן לדברים שאינם נצרכים, ומונע התעכבות בלימוד על ד"א / נושא מסוים, מאשר להתקדם בקצב הראוי.

שלישית, המבחן הוא תועלת ללומד להעמידו במקום הנכון, ז"א לידע אותו את רמת ידיעותיו, ואת המטען אותו הפיק מלימודו. הוא תמרור ידיעה להדוף אשליות ותאוריות על שליטה וידיעת החומר. המבחן הוא חשבון הנפש הפרטי - על רמת ידיעותיך, הוא איפוא מבחן אישי.

- לאחר שהובהר מטרת וצורך עריכת המבחן, יש לידע די ש להנעים את המבחן וחובתו, ולא שיווצר מצב שהנבחן ירגיש שרוצים וחפצים במפלתו, בכשלונו.

- יש ובאפשרות הבוחר להפנים לנבחנים שהמבחן הוא לתועלתם, לצורך לימודם, ידיעתם וסיפוקם מהצלחתם. היאך יעשה זאת הבוחר, בענין זה יש לחלק בין מבחני גפ"ת, למבחני הלכה, אך קודם יש להאיר במס' הבהרות.

א. לא העמסת יתר, ז"א אין לשאול בסגנון "סכם את כל שיטות וכ", המבחן אינו שיכתוב כל החומר הנלמד, המבחן הוא רק "מידגם" לדעת את רמת הידיעות ולכן די בשאלות קצרות שיש בכוחן לבדוק את ידיעת הנבחן. בד"כ שאלות מסוג זה "לסכם את החומר", נובעות מחולשת הבוחר, שאינו יכול לתמצת / לסגנון / לערוך שאלה, ומחמת כך ה"ה מוצא לו מפלט בנוסח בנאלי של טופס שאלה מוכר ונדוש, "סכם" וכ'.

ב. השאלות צריכות שתהיינה אך ורק מהחומר הנלמד, ומהכתוב במפורש. שאלות מהסגנון "חווה דעתך על..." וכד', או המצאת תאוריות שיתכן שאפשר לפושטם מהחומר הנלמד, אינם ענין למבחן. סגנון שאלה שכזה, ה"ה מבחן לא על החומר הנלמד, אלא על רמת השכלתו של הנבחן, ועל רמת האיך שלו. וזאת אפשר לעשות פעם בחיים בכניסתו לכולל, א"צ בכל חודש לבדוק אם הנבחן לא הטמטם במהלך החודש, בד"כ הלומדים אינם מטפשים בזמן שהותם בכולל, המבחן צריך איפוא להיות רק על החומר הנלמד בלבד, ושאלות מתוכו ולא על כיווני החשיבה, ויכולת הנבחן לאיתור העוקץ שבשאלה.

ג. המבחן צריך להיות קצר ותכליתי, וזאת לא סיבה שע"י לימוד רק בספרי קיצורים (ספרים מסכמים) יוכלו לעבור אותו, אלא הוא יכלול שאלות מהמסד ועד הטפחות, אך במס' מצומצם של פרטים, לא כללות החומר. כמו"כ מכל נושא / סימן / עמ', יש לשלוף פרט א' בלבד לשאלה, ולדוג' אם בחומר ישנם ששה טעמים בפסקה כל שהיא, אפשר להסתפק בסגנון שאלה שכזה: כתוב ד' טעמים המובאים בנושא... כי סה"כ בנ"א אנו, וא"א להכביד

ולדרוש מבני תמותה ידיעת כל החומר כולו. דבר זה גם נותן לנבחן הרגשה שה"ה יודע את החומר ולא ההיפך.

מבחן בכתב או בע"פ. הן אמנם שלמבחן בע"פ ישנן מעלות וה"ה: א"א להעתיק מזולתו, התשובה צריכה להיות ברורה, וא"א לשכתב ולגבב מילים שאינם בני משמעות, יכולת הבדוק / הבוחן לידע את ידיעות הנבחן רבה לאין ערוך במבחן ע"פ, מבכתב.

ולכך זאת איפוא הסיבה שרוב הנבחנים מעדיפים מבחן בכתב, שכן גם אינך יודע, אינך נבון ומתביש, לעומת מבחן בעל פה, דאזיל סומקא ואתי חיורא, שאי הידיעה מול הבוחן רבה ועצומה, לאין מספר למול מבחן בכתב.

אך ישנם למבחן ע"פ גם אי אלו חסרונות. ראשית, אם המבחן הוא לכל יחידי בנפרד, הדבר אורך זמן רב. ואם הוא למס' נבחנים יחדיו, פעמים דהוי ביוש גדול לאלו שאינם יודעים והלבנת פנים איכא בהו.

מכלל הדברים אתה למד, דמבחן בע"פ קשה לנבחנים ממבחן בכתב, אך יש וצורך השעה להשתמש בו.

עריכת מבחן. בלימודי גפ"ת אפשר לחקות במדויק את סגנון השאלות מבית "מפעל הש"ס" ותוארן, שאלות רק מהחומר הנלמד. כל התשובות כתובות מפורש בחומר, לא נלמדות במכ"ש, ולא בק"ו ובאופני לימוד אחרים. השאלות הינן מסכמות וברורות למדי, ולדוג' אם ישנם בגמ' ב' תירוצים ונחלקו רש"י ות"ס' בביאורם, בצד השאלה- מה תירוצי הגמ' וכ', מופיע מס', והוא מורה על מס' החלקים שבתשובה, ב' תירוצים, ולכל תירוצי ב' ביאורים הרי 6 חלקים, וכך בכל שאלה ישנו בצידה מס' והוא מודיעך על מבנה התשובה שעליך לערוך.

בלימודי הלכה, היינו לימודי טוש"ע ונוכ' יש להתמקד בתוצאת ההלכה, ולפסוח על דעות שלא נפסקו להלכה אם אין בהם נפ"מ להלכה. היות וסוף דבר, הידע אותו צריך הלומד ליקח לעצמו מהחומר הוא התוצאה ההלכתית. אמת שד"ז גורם ללומדים להתמקד בקיצורי ההלכה ופחות להתעמק בשורשיה. אך בוחן כהלכה יוכל להשחיל ולשאול שאלות ממקורות ההלכה שיש בהם נפ"מ לתוצאותיה ושכרו יושלם.

להנעים את המבחן. מבחן, זהו דבר מלחיץ ובפרט במקומות בהם הוא מלווה בתשלום וממונו של אדם תלוי בו ויש אף שהמבחן קובע עבורם על המשך שהותם בכולל. צריך איפוא שיבינו האברכים כי מטרת המבחן אינה להכשילים, אלא אדרבה להיפך לתועלתם, לחשלם וליטע בהם את ידיעת החומר. יפה איפוא נהגו בכולל מסוים להגיש מנעמים בעת המבחן - מצד ההנהלה, זה יכול להתבטא אף במשקה קל, ויש בכח פרוטה זו להפוך את **המבחן** שחפצים בתועלתו ולא להיפך.

מבחן עם / בלי ספרים פתוחים. ד"ז תלוי ביכולתו של הבוחן, בוחן מוצלח יוכל לערוך שאלות מורכבות שאף עם ספרים פתוחים יהא על הנבחנים להתאמץ ולהתכונן לכך בלימוד החומר וחזרה עליו בצורה טובה, אולם יש מהבוחנים שמתקשים בד"ז ולכך האופציה היחידה שלהם היא מבחן עם ספרים סגורים דלדידם מבחן עם ספרים פתוחים כמוהו - כתיבת התשובות בציוד.

מבחנים וסיכומים

א. סגנון השאלות במבחן, צריך שיהא באופן אחיד, ז"א סגנון ככל שיהיה, אחר שהבוחן החליט שזהו קו השאלות הטוב והמוצלח ללימודים דנו, אין להחליף ולשנות בכל חודש לסוג שאלות אחר. אחרי הכל הלומדים צריכים לחזור על לימודם ולסכם בשיטה בה הם נשאלים ונבחנים ועפ"י הם בונים את אופי לימודם והחזרות. השינוי בשיטת המבחן, גורם לבלבול דרך הלימוד ובעיקר תחושת האין נודע המרחפת כל העת עד למבחן.

סיכומים. בחלק מהכוללים נהוג נוהל מסירת סיכומים בסוף כל חודש / נושא וכ', מטרת הדבר היא א. לחזק את הלומדים ללימודי מסגרת הכולל, ובטחון מוחלט שהם אכן למדו ועברו על כל החומר הנלמד. ב. יש המאמינים שע"י הסיכומים, הלימוד מתבאר ומתברר טוב יותר. טענה זו נכונה בקשר לחלק מן הלומדים, אך לרבים אחרים הדבר הוי מעמסה גדולה וכמו"כ אינו יעיל בעבורם, באשר הם מעתיקים פסקאות שלמות מן הכתובים ויש לחשב תועלת הדבר אם אינה רבה על היזקו. ג. יש הטוענים שהדבר נעשה לתועלת הלומדים, היינו בבחינת "תכתב זאת לדור אחרון", דהסיכומים משתמרים והינם נכס ללומד.

מסירת חבורות

ישנם מסגרות כולל אשר מחייבים / מעודדים לכתיבת חבורה בנושא מסוים, כשנימוקם בצידם, הדבר מחשל להבעה בכתב, לערוך תשובה, לסגנון וכיוצ"ב משאר מעלות טובות למקום. יש אף מעודדים למסירת חבורה בע"פ, כשבעיני רוחם הם רואים את המרצה הבא, את יכולתו להופיע בפני קהל ועדה, למצות את יכולת הדרשנות שבו, ובנוסף יש בזה תועלת לבירור ענין מסוים בפני בני החבורה, להאיר על נושא כל דהוא.

אולם גם בזה יש לחשב במידה רבה תועלת הדבר, ע"פ היזקו. דישנם נלחצים ממטלה זו והדבר אינו מטיב ואינו מועיל להם.

שיעורים

בנושא זה יש לחלק בין שיעורים שנמסרים לטובת ותועלת הלומדים, לבין שיעורים שנמסרים לתועלת ולרצון המוסר וזה יסוד הדבר:

שיעור שנמסר ע"מ לבסס את מעמדו של רה"כ, או לנהוג בו טובת עין על מאמציו ועמלו למען הכלל בכך שמטיים אוזן לדבריו והגיגיו, או שציבור האברכים יכירו כי לפנייהם מוצג בר נש הראוי להתהדר במשרתו ויש בו יכולת דרשנות ולמדנות ובקיאות כאחת, באלה אין לנו עסק דתבונתם מרובה לדעתם וה"ה משיגים (לדעתם) את מטרתם ומה לנו כי נאט את דהירתם ליעדם. אבל, המעוניינים באמת להיות עזר וסעד בשיעורם, אפשר לומר כך, שיעור צריך להיות מובנה מא' מהאופנים דלהלן: א. הכנה והקדמה / מבא לנושא אותו עומדים להתחיל ללמוד, לתת רקע / תמונת מצב לפני מי אנו עומדים. ב. יסודות עקרוניים המוצאים מהנושא הנלמד. ג. סיכום החומר, המהווה כעין חזרה. ד. נידונים אקטואליים ששורשיהם נטועים בחומר הנלמד, ז"א הפרקטיקה והמציאות היומית ביישום ההלכות הנלמדות.

לימוד בחופשות

אחד הדברים הכאובים, זה העובדה שאנשים עמלים כביכול להיטיב ולעזור וכל טובתם רעה היא, זה ממש מצער לראות את האדם עמל ויגע וכל כוונתו לטובה - אך התוצאה הינה הפסד והיזק.

בד"א, חלק מראשי הכוללים פועלים מתוך מחשבה שהם אחראים לירא"ש ולקיום המצוות של האברך, ומתוך הנחה מוטעית זו, הם מחשבנים אחד לאחד, ומגיעים לתוצאה הפשוטה (בעיניהם), לימוד גם בעיתות ובזמנים - שהם בעצם תקופת חופשה / בין הזמנים.

היינו, [אין בנ"ד לצדד בעד או נגד חופשת בין הזמנים ואין כל נפ"מ אם היא טובה, או ההיפך, אבל] אחר שישנה מציאות שכזו - הנהגת חופשת בין הזמנים, וכך הוא הנהגה והרגילות - שינוי מדבר שכזה, ה"ה מסב נזק, שום אדם אינו חפץ להרגיש מקופח / שונה מיתר חבריו והיות רובו (וכמעט כולם) הכוללים נוהגים בחופשת בין הזמנים, אם הכולל נוהג אחרת מזה, האברך מרגיש מקופח, הוא מייצר גילוי שנאה למקום לימודיו, הוא יזלזל באותם ימי לימוד (הגעה מאוחרת / יציאה מוקדמת, הבאת ילדו למקום, לימודים אחרים, ועוד כיוצ"ב) ואח"כ יבוא לזלזל גם בשאר ימי הלימוד של השנה כולה.

א"צ להעריך לימוד במקום שאדם חפץ בו ובראשי המקום, לבין מקום שהאדם בו למנהליו, למנהגיו ומרגיש שהם פועלים לרעתו - לא מבינים אותו, וכמה חבל להגיע למצב ב'

במקום א' בעבור כמה ימי "לימוד" של בין הזמנים.

הכולל אינו בעה"ב על האברך לקיום מצוותיו, וכשם שאינו מפקח וכופה על תפילת שחרית של האברך, כך אל לו להתערב ולהתעסק בלימודי האברך בבין הזמנים, הדבר אינו באחריותו ואין זה מתוקף תפקידו. טענתו של "בעל המאה - הוא בעל הדעה" - צודקת בהחלט בנ"ד, אבל גם מטופשת בהחלט.

וכאן יש להעיר גם על תופעה שהתאזרחה בכמה מהכוללים "לימוד יום ששי". היינו, עצם הקמת "כולל ללימוד יום ששי", הוא דבר מבורך מאין כמותו, אבל כאשר קושרים ד"ז עם הכולל, לפעמים משיגים את היפוך המטרה, האברך זקוק ליום לימודים במקו"א, בענין אחר. ולכך נהגו הכוללים על לימודים בימים א' - ה', וחופשה ביום הששי, יום זה מיועד ללימוד ליד הבית, בשעות יותר נוחות וקצרות מיום רגיל ואשר ע"כ אין הדבר בריא לכרוך לימודים גם ביום הששי. יש והגדילו לעשות והגדילו את המלגה ליום ששי, וזאת כדי לדרבן את האברך להגיע גם ביום זה, אך ד"ז לוקה בכפליים: א. אם מטרת הרא"כ לעזור לאברכים, למה הוא צריך להתנות את מתן המלגה (הנוספת) דוקא למי שמטריח עצמו ביום ששי, ואם כוונתו להרבות תורה, שיקבל ביום ששי לא רק לאברכי הכולל, אלא מצטייר פה מצב שכאילו הרא"כ רוצה לעזק את האברכים בכל זמן פנוי שיש להם. ב. אברך שלא מגיע וממילא מתחסרת מלגתו - מרגיש שמקצצים מפרנסתו, מחסרים מממונו, ומה תועלת בכך. עדיף שהאברכים ילמדו ביום הששי קרוב לביתם ולמקומם ויקבלו מילגה זמינה / מיידית לשימוש לצורכי שבת (לאפוקי "כולל" - שמשלם המילגה אחת לחודש).

גזירות ותקנות

בד"כ הנוהג הוא בכל כולל, להחיל מידי זמן כלל / תקנה חדשה וזאת לאור רפיון בנושא מסוים. (זמנים / פלאפון / מבחנים / לימודים אחרים) ואז בכדי לעצור את הסחף ולגדוד את הפירצה, מפיקים לקחים ומבצעים תיקון לחוקה ואיגרת חדשה באה לעולם וכתובתה בתורפה. ד"ז הוא משגה גדול וזאת, א. האברכים חשים הרגשה רעה מד"ז, הדבר נתפס אצלם כלהצר את צעדיהם (שהלא בד"כ הכלל / התקנה - אינם מיטיבים עמהם), א"צ להאריך שאין בד"ז משום דרכי שלום, אלא איבה אייתין ליה. ב. הדבר צריך ברור הלכתי, אי ביכולתו של ראה"כ לערוך מדי זמן שינויים בתקנון הכולל, אחר שהאברכים באו ע"ד הנהוג בכולל, ועתה עורכים בו שינוי שלא מרצונם והסכמתם. ג. בד"כ דבר שכזה מתקבל אצל האברכים כ"גזירה" אשר תוארה מעורר אסוסיאציות ותחושת רדיפה ושלטון מיד הממונים.

עוצמתו של ראש כולל, זהו בכך שיש בידו יכולת לערוך תקנון ברור ומסודר מיום בריאת הכולל ועד לנצח, בלי לערוך בו שינויים כלל ועיקר, לחוקקו בלוח ברזל ולקבעו כאבן יסוד לכל דיני והנהגת הכולל ואשר כל אברך יתקבל ע"ד תקנון זה.

ד"ז יכול להתהוות רק כאשר מכינים תקנון אשר יתן מענה לכל אי אלו בעיות העלולים להציץ ולפגוע במטרת ובנית הכולל. תקנון שנוצר מתוך ניסיון ממקו"א, ותוך חשיבה מאומצת על כל הפרטים העתידים להתרחש בחיי כולל סדיר.

ציבור האברכים יצדיע למי שדבק בתקנון אותו הוא ייסד, ומקפיד עליו לבל יהלכו בו תמורות ושינויים – כמצב הרוח הנד ונע בחללו של אדם. האברך אינו קפיץ שניתן להרחיבו ולקצרו לפי מצב רוחו של ההנהלה. הכללים, כללי הכולל, צריכים שיהיו ברורים וחדים ולא שיהיו ניתנים לשינויים – אף אם הם מוצדקים.

היכן להקים כולל

להבנת ענין זה, יש להקדים את המצב הדמוגרפי בארצנו הקדושה. תחילה בשנים עברו היו החרדים לדבר ה' גרים במרכזי הערים הגדולות: י-ם, ב"ב ועוד. אך כאשר רבתה ועצמה היהדות החרדית ומחירי הדיור האמירו בריכוזים אלו, התפזרו להם הנישאים בערי הלוי, ז"א במקומות הסמוכים לעיר המרכזית [בירושלים, ניתן למנות את ביתר, תל ציון, אדם, קרית ספר, בית שמש ועוד. בבני ברק- אפשר למנות את אלעד, מודיעין עלית, פרדס כץ ועוד]. מצב זה יצר מציאות חדשה והיא, היות ובדר"כ בעלי אמצעי הממון, גרים בתוך העיר וכמוהם הרבנים, ראשי הישיבות, מנהלי הכוללים ועוד. לעומתם הקהילה הפחות משופעת בהכנסות ופחות בעלי שם- מפורסמים, גרים בערי הלוי [אם כי יש לציין שד"ז אט אט משתנה ואתה יכול למצוא בערי הלוי חשובים ומפורסמים – בממון ובדעת היות ומקומות אלו נהפכים ברבות הדירות והימים לעירות בפני עצמם].

המציאות היא כיום דרוב הכוללים ובפרט אלו בעלי "התנאים הטובים" – מצויים דוקא בעיר ואילו בכפר ובספר קשה למצוא "כולל טוב".

מצב זה יצר מונח אשר מאות (וכנראה אלפים) אברכים מאבדים מזמנם כל יום כמעט שלוש שעות – לצורך התניידות ממקום מגורם לכולל. אף שזמן הנסיעה נטו הוא 40 דקות (ביתר – י-ם, תל"צ י-ם, ועוד) אולם הנסיעה באוטובוס, ההמתנה לו, הפקקים, האיסוף, הפיזור, עצירה בתחנות ועוד שאר עיכובים, גורפים זמן רב, ומלבד ביטול התורה העצום הנגרם כל זמן זה [ולא יועילו כל כונותיו של האברך לפתוח מול עיניו הטרוטות ספר מענין ככל שיהיה וללמוד בו, דהנסיעות הינן קשות מכל בחינה שהיא והריכוז אינו בשליטה וההמולה מסביב, הדיבורים ושיחות הטלפון מהצדדים – מפירים את כל מאזן ההקשבה

והלימוד]. הלימוד אחר כך בכלל הוא פחות טוב ומוצלח, דהנסיעה גורמת לא אחת לעצבים (עיכוב בזמן / פקקים), לכאב ראש, עיפות – ומה נותר? וגם בנסיעה חזור לבית, האברך לא מגיע לנחלתו רגוע ושלו, אלא מתוח, רעב ואולי אף סוער ועיף, באלו פנים יקבל את בני ביתו? ועדיין לא דובר על ההוצאה הכספית הנעה בין 250 – 500 ₪ למחירי חופשי חודשי. למצב זה השפעה קשה גם על הסדר ערב של האברך.

היות ואברך הלומד בכלל מקומי, אזי יש לו הפסקה בין הכולל – לכולל ערב של שעה / שעה וחצי, לארוחת ערב, לימוד עם הילדים ועוד, ואח"כ כולל ערב אשר לא מסתיים מאוחר, אך הלומדים מחוץ לעיר, היות וביאתם לבית מתעכבת בעבור הנסיעות, מפני זה נמנעים מכולל ערב, או שהכולל ערב הוא בשעות מאוחרות, דבר המפריע למהלך תקין של בית בישראל.

הסיפור הזה איפוא הוא הסיפור העצוב והכואב של הכוללים, היות ובסה"כ יש מקומות לימוד לאברכים, אך היות והם נפתחו בעיר ולא בכפרים הסמוכים, ה"ה מייבאים אלפי אברכים מביתם וממושבותם לספסל בית המדרש נסוע בדרך הפחתים הללו.

אי אפשר לבא בטרונים מול אף א' מראשי הכוללים וזאת, דהם הלא גרים בעיר וחפצם ורצונם ליסד ולכונן בית מושב ללימודים סמוך לביתם, אך לו חכמו ישכילו להבין את העדיפות המירבית שיש בפתיחת כולל בערי הליון עשרת מונים מיסודו בתוך העיר.

שעות הכולל

גם נושא זה עבר שינוי ומהפך היסטורי לטובה, היינו, הכולל מחולק לב' סדרים: סדר א'. סדר ב'. סדר א' הינו בד"כ 4 שעות, 1 – 9. ובזה כמעט כולם שוים לטובה, בלא שינויים מיוחדים. בסדר ב' השעות הנלמדות הינן 3 – 3.5 שעות. בשנים עברו סדר ב' היה בשעות 7 – 3.30/4, ז"א הפסקה של 2.5 – 3 שעות בצהרים, כשרוב זמן זה הולך לאיבוד ולבטול. צא וחשוב הליכה / נסיעה לבית וחזרה ממנו, אכילה, ומה נותר למעונן לנוח? האברכים חשו שהם מאבדים זמן לחינם. יש אמנם והפסקה זאת חשובה להם ביותר, להחזרת הילדים הביתה, לעזרה בבית, לימוד עם הילדים. אך ברוב המקרים זמן ההפסקה הוא מוגדל ומוגזם ולכן בעשור האחרון החלו כוללים צעירים וחדשים לשנות את שעות הלימוד, ז"א נותרים עם 3 שעות לימוד, אך מקצרים את זמן ההפסקה לשעה / שעה ורבע / שעה וחצי, וכך שסיום הלימודים נע בערך בשעה 5.30, בהרבה מהכוללים האברכים נותרים בתוככי ביהמ"ד בשעות ההפסקה, סועדים ארוחת צהרים ואף חוטפים תנומה קלה להתרעננות. [הם זקוקים לפחות מנוחה מאלו ההולכים לביתם ומתעייפים גם מהנסיעה ומהדרך] מצב זה הולך ומתרחב היות ומעלותיו רבות הם, א. נמנעים מאיבוד הזמן של ההפסקה. ב. נותרים בכלל ואינם נצרכים

לילך לביתם (המציאות היא דכשיש זמן הפסקה ארוך, קשה לאברך לשקוד על תלמודו בכלל והוא בלית ברירה יכתת רגליו לביתו – בהעברת הזמן). ג. סיום לימודים מוקדם אשר מאפשר להגיע הביתה מוקדם, ללמוד עם הילדים וללכת לכולל ערב שאינו מסתיים מאוחר. ד. יש הנשארים ללמוד בכלל עצמו עד לשעה 8, ז"א בסה"כ חסכנו את זמן הבטלה של הפסקת הצהרים. יש כוללים שנוהגים בדרך זו, היינו סיום מוקדם, אך מציעים למעוניינים אפשרות לימוד של שעה וחצי נוספים בתשלום, ז"א כולל ערב צמוד לסיום סדר ב', אצ"ל שרוב האברכים נותרים בכלל והא לך סיום לימודים ב 7.30 (בערך) עם לימוד של 4.5 שעות – סדר ב'.

פלאפון

אם עד לפני כמה שנים חשבנו שאפשר להתמודד עם תופעת הפלאפונים – באי הבאתם לתוככי הכולל, באמצעות צווים למיניהם, כיום ברור שא"א למנוע מאיש להביאו למקום לימודו והפתרונות איפוא צריכים להיות היאך לימנע משימוש בתוככי זמן הלימודים (ז"א להביא כן, להשתמש לא).

זאת אין צ"ל בדבר החובה להתנתק מהמכשיר בכל שעות הלימוד [לימוד ליד מכשיר פתוח, גורם לאי ריכוז בלימוד, כשליבו של הלומד נתון כל העת לעבר המכשיר. כל רעידה בגופו / בשולחנו, מפנה את מבטו לעבר המכשיר ובודקו, שמא ביקש הוא את נפשו, עאכ"ו כשהגיעה שיחה והוא מדבר, אזי: א. דיבור חולין בביהמ"ד. ב. הדבר גורם לו להוציא ראשו ומוחו מהלימוד. ג. פעמים הרבה שהשיחות מגיעות מבני ביתו ויש בכך טעם לפגם, דהם יודעים שהוא זמין בכל עת ואינם מעריכים את העובדה בה הוא מנותק מהחומר ועוסק בחיי הרוח. טובת הלומד היא ההערכה שסיגלו כלפיו, דישנם שעות בהם העולם לא יכול להשיגו, מחמת הדבר החשוב בו נתון ראשו ורובו ועדיין לא דובר על הביטול תורה ו"כל הפוסק ממשנתו..."].

אשר על כן צריך איפוא למצוא את הנוסחה שתמנע שימוש במכשיר בזמן הלימוד, אך הקושי הגדול הוא באכיפת הענין, היאך עושים זאת, צריך להתישב בדבר ולקבוע קו נוקשה אך גם חכם ונכון.

שימוש במחשב

המחשב הינו כלי עזר לכתיבת חידו"ת, וכמו"כ משמש כמנוע חיפוש במאגרי מידע / ספרי קודש וכיוצ"ב אך היות והוא משמש לפעמים לדברים שאינם ראויים לאברך בכלל

ובביהמ"ד בפרט (וכגון קבצי תמונות / קטעי צפיה ואצ"ל גלישה לאתרים ואכמ"ל) הילכך יש למנוע באופן גורף את השימוש במחשב בתוככי הכולל ואין לאפשר שימוש במחשב בכל שטחי בית המדרש, אף שלא בשעות הסדרים (היות, וגם שלא בשעות הסדרים, ביהמ"ד נשאר בקדושתו והיאך אפשר להתיר צפיה במסך - בדברים שאסורים לעשותם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות) אא"כ ינתן אישור מיוחד לכך, ז"א לאברך שיוברר שהשימוש יעשה אך ורק לצורך ד"ת כתיבתם ועיונם.

(אצ"ל) שמחשב שיש בו אפשרות גלישה, אין לו היתר ליכנס לתוככי הקודש, אחר והנסיון עצום וכמעט בכל מקום ישנם "אזורי קליטה" נוחים להתחברות ומי יערוב לעת פקודה, אין לך אלא להרחיק מהנסיון ומהבזיון).

תענית דיבור

על מעלותיה של תענית הדיבור א"צ להרחיב, כי מעלותיה עצמו מספר ועוזו נוראותיה ראה בדברי חז"ל באומרם כל השח שיחת חולין וכ' מאכילין אותו וכ'.

אבל, ד"ז א"א לכופו במסגרת כולל, אלא ה"ה באה מכוח עבודה אישית של האברך וכפיה כזו על האברכים שמתקשים לעמוד בה יוצרת: א. לחץ בלתי נסבל ועצבים שנזקם רב על תועלת תענית הדיבור. ב. היות וד"ז כרוך בד"כ ברישום מסוים של שעות הת"ד או כל עדכון כיוצ"ב, הרי זה גורם בידיים לאברך לרישום כוזב בהסתמך על הוראת היתר שאיננה ונמצאת מכשילן בהוה ונמצא נזקו בצידו ותועלתו איננו עמו.

יוצא איפוא שכפיה על ד"ז, כמוה כהוראה לאברכים לחשוב כל העת בלימוד ולא להסיח דעת, גזירה שלא מתקבלת על הדעת וכמוה היא היא.

ומ"מ יש לציין, שבכמה כוללים אשר בשעת התחלת הלימוד היה רפיון ובעצלתיים וג', קבעו ת"ד לחצי שעה / שעה ראשונה [בתוספת תשלום (כמובן)] וממילא שאר היום איך זיל גמור. ויתכן דד"ז דאינו אלא לזמן קט, אינו בכלל הא דכתבנו תחילה.

בנין הכולל

אחד הדברים החשובים במבנה הכולל הוא המקום עצמו בו משתכן הכולל כשבדרך כלל מדובר בתול בתי כנסת, אולם יש בכך מגרעות רבות ואפרט.

יש להבחין ולהבדיל בסוג הכולל, ז"א החילוק הינו א. האם האברכים הינם מקומיים, כך שאינם נשארים בהפסקת הצהרים במקום, לבין אברכים שאינם מקומיים הנשארים בהפסקת צהריים במקום [שצרכיהם מלבד מקום לימוד, הינם מקום לארוחת צהרים, מנוחה

ואף שינה ובזמן האחרון התהווה הצורך כמקום לניהול שיחות פרטיות מאין שומע ומפריע] וכמו"כ הדבר תלוי ועומד במבנה השעות של הכולל, אי מדובר בהפסקת צהריים ארוכה או קצרה. הן אמנם, דישנם אשר התנאים הגשמיים והנוחיות אינם משפיעים עליהם כלל – בזמן הלימוד, ז"א אינם תורמים ניקוד לשוב הדעת, לריכוז, לנוחות וכיוצ"ב, אבל אין ספק שגם לאלו, ישנם תנאים סביבתיים העשויים לשבר בהרבה את ריכוזם בלימוד, למנוע מהם אי אלו ביטולים ובמילים עסקיות – להניב מהם תפוקה גדולה יותר. אך ישנה קבוצה (ונ"ל שהיא הרוב המכריע) שאיכות וכמות לימודם תלויה ושקולה במצב התנאים שמסביב. והם הם הקובעים ונותנים להם את האפשרות לעסוק בד"ת. אשר על כן, מבנה כולל במקום מתאים, יש בו צורך וענין רב ותועלתו רבה לאין שיעור וערך. ניקח לדוג' את ענין המיזוג בימי הקיץ הלוהטים, ראש כולל שלא ישגיח בענין זה כראוי, ויראה בו ענין שולי לחלוטין, ה"ה טועה בכל קנה מידה, המציאות מוכחת, דכאשר אין מיזוג כראוי וההבל מתעשן בענני הזיעה והלחות מיצור מקומי, בנ"א מתקשים מללמוד, מלהתרכז, מלהבין. ומלבד זה מלהטים בעצמם כאוס בנפשם ומרתיעים את גופם במיצוי הלחות שעדין נותרה בהם והתוצאה – מי ישורנה. אך מלבד זה, התנאים הנצרכים לכולל, שונים בהרבה מאולמות תפילה של בתי הכנסת. בבהכנ"ס מתקיימים בד"כ תפילות, דבר המצריך שינויים בזמני הכולל, ספרית ביהכנ"ס בד"כ לא תואמות את צרכי הכולל. לכולל נצרך שולחן לימודים רחב, לאפשרות להניח ולפתוח עליו מספר רב של ספרים, דבר שבד"כ חסר בבהכנ"ס. בהכנ"ס צריך להיות מסודר ומטופח, לעומת בהמ"ד שטובת הלומדים בו, היא להניח את ספריהם הנצרכים על השולחן, מחברות סיכום, כלי כתיבה וטורח הוא להם לסדר ולנקות המקום בכל סיום יום לימודים.

קבלת אברך

קודם כל יודגש, שאין לראש כולל, וה"ה לכל ראש ומנהל מוסד, ת"ת ישיבה, חובה לקבל שום אברך או תלמיד.

הדברים אמורים לא רק למי שמטרתו בניהול ופתיחת מוסד לצרכיו האישיים [כבוד (אם יש מזה), כסף, תעסוקה] שבודאי אין עליו שום חובה לקבל אלא לפי ראות עיניו לפי חשקו ומצב רוחו ודבר מובן הוא דכשם שאין חובה על מי שלא פתח מוסד לאלצו לפתוח ולקבל תלמידים וזאת משום שאין רצונו בכך, כך ה"ה למי שכבר פתח, שאינו מחויב לקבל אלא לפי שיקול דעתו הנראה לו, אלא אף מי שמנהל כולל לש"ש לגמרי, זכותו לקבל את הנראה בעיניו, ז"א כל אדם יש בנ"א שמוצאים חן בעיניו, ויש שמוצאים חן בעיניו עוד יותר, היינו שלכל א' מאיתנו יש סגנונות מסוימים שאינם לרוחנו ולטעמנו. ברגע שאדם מקבל מ"ד שלא לטעמו והוא אינו מסמפט אותו – הוא לא ינהג אליו (כלפיו) כהוגן, הוא

יפתח גילוי שנאה כנגדו וכיוצ"ב. אשר על כן, המקבל אנשים לפי טעמו - זה הגיוני וסביר שאדם יקבל כאלה שלפום דעתו מוצאים חן בעיניו והוא חפץ בהם והוא מוצא עמם תקשורת ושפה משותפת והוא אינו מחויב לקבל אברכים שלפ"ד אינם ברמת סגנון כשלו.

אחרי הודעת כל זאת, היאך בוחרים אברך לכולל וד"ר מורכב מכמה סוגיות ומורכבויות. תחילה יש להגדיר סוג האברך המתאים לכולל. שנית יש לברר היאך מאתרים את האדם הנכון למקום, לביור פרק א' על הרא"כ לדעת מהו סוג האברך בו הוא מעונין, יש החפצים בשקדן / מתמיד, יש המעדיפים בכותבי ספרים, יש אף המתנגדים לזה וכן כל כיוצ"ב דעות מדעות שונות ואינם שוות.

לאיתור האברך, רוב תורה זו הינה מהחוש האישי והחמישי ואינה לתורה שבכתב, אבל מ"מ פטור בלא כלום א"א.

א. אין לרא"כ לחזר / לרדוף אחר אברך, מצב זה גורם לאברך להרגיש שהוא עושה טובה (לראש כולל) בעצם זה שהוא הסכים להגיע למקום ולכן הוא מרשה לעצמו לחרוג ממסגרת הכולל וכמו"כ מתקשה לקבל ע"ע הורדות / מבחנים וכיוצ"ב - דהלא הוא העושה טובה [אולם בכל כלל יש יוצא מן הכלל].

ב. לאחרונה מצוי שהכולל מפרסם בעיתון / במודעה ישנה אפשרות לקבלת אברכים וכו' - המעונינים יפנו (קו"ח) לפקס, וד"ר יש בו כמה תועלתיות: א. אינך אומר בפה לאברך לא. ב. אתה יכול לקבל תמונת מצב (ולו בזעיר אנפין) על האברך / מצבו / סגנונו, דבר שמיקל על תהליך הברור והקבלה ועוד. [אפשר בכה"ג להשאיר פרטים ברורים על הכולל, או מס' טלפון לביורורים בלבד - לא להרשמה]. ג. אינך מטריח לאברך לבוא להרשמה וחוסך ממנו זמן רב ועוגמת נפש.

שמירת סדרים

אחד הדברים שגורמים להתחיל בכל יום ברגל ימין, זאת העובדה שהאברכים מגיעים כולם בזמן. ברגע שחלקם מתחילים לאחר, זה פוגע קשה בכולל: א. באווירה, שהינה בתחילתה דלה וקול התורה אינו נשמע. ב. יש וחברותא ממתין לחברו עד שיגיע וכל זמן זה ה"ה יושב וממתין באי בהירות עד להגעת החברותא. לכך יש לעודד ולהמריץ לענין זה, מה גם שאברך המאחר כאות נפשו - ה"ז מעיד על כנות רצונו לעסוק בתלמוד.

והנהוג בחלק מהכוללים לענין זה לתגמל בעבור שמירת סדרים [וזה מוצלח יותר, מאשר להוריד על איחור] היינו כל הגעה בזמן מזכה בסכום סמלי, באת - קיבלת, לא באת לא קיבלת. אינך מכריח להגיע בזמן, אך החשבון עושה את שלו ובני העליה ממהרים להופיע.

